

Skarga Pauliańska – narzędzie ochrony wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika

Skarga Pauliańska jest szczególnym rodzajem ochrony wierzyciela przed niełojalnym zachowaniem dłużnika, który działając ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela wyzbywa się majątku na rzecz osoby trzeciej po to aby uniknąć skutecznego odzyskania należności przez wierzyciela.

Actio Pauliana- bo tak nazywana jest ta instytucja była znana już w czasach starożytnego Rzymu i służyła również zabezpieczeniu interesów wierzyciela przed działaniami dłużnika, które miały na celu pokrzywdzenie wierzyciela.

Skarga pauliańska jest rodzajem powództwa cywilnego i uregulowana jest w kodeksie cywilnym w art. 527-534. Art. 527 k.c. stanowi, że żądania tego mogą domagać się wierzyciele, gdy wskutek czynności prawnej dłużnika doszło do pokrzywdzenia ich interesów, a osoba trzecia uzyskała z tego tytułu korzyść majątkową. Czynnością prawną o której mowa w przepisie może być zarówno umowa darowizny, jak również transakcja sprzedaży. Skarga pauliańska służy ochronie wierzyciela, który z majątku wyzbytego przez dłużnika mógłby zaspokoić swoje roszczenie. W sytuacji, gdy istnieją przesłanki wskazujące, że dłużnik wyzbył się majątku celowo wierzyciel może wstąpić na drogę sądową ze skargą pauliańską.

Znamiennym jest fakt, że skargi pauliańskiej nie składa się przeciwko dłużnikowi, lecz osobie trzeciej, która nabyła korzyść majątkową. Do wstąpienia na drogę sądową ze skargą pauliańską konieczne jest spełnienie następujących przesłanek;

- istnienie wymagającego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności
- dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią
- pokrzywdzenie wierzyciela skutkiem dokonania czynności
- dokonanie przez dłużnika czynności ze świadomością i w celu pokrzywdzenia wierzycieli
- uzyskanie wskutek czynności prawnej dłużnika korzyści majątkowej przez osobę trzecią
- działanie osoby trzeciej w złej wierze

Warto zaznaczyć, że przesłanki te muszą być spełnione w sposób kumulatywny.

Na wierzycielu spoczywa obowiązek udowodnienia, że osoba która uzyskała od wierzyciela majątek, który mógłby zaspokoić dług miała świadomość pokrzywdzenia wierzyciela. W niektórych jednak sytuacjach wierzyciel zwolniony jest z obowiązku z obowiązkem udowodnienia wskazanych faktów. Zgodnie bowiem z treścią art. 527 §3 i §4 jeśli „wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli” oraz „wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskał przedsiębiorca pozostający z dłużnikiem w stałych stosunkach gospodarczych, domniemywa się, że było mu wiadome, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli”. Wskazać przy tym należy, że określenie „bliski stosunek” obejmuje nie tylko relacje rodzinne, ale również odnosi się do innych relacji osobistych takich jak narzeczeństwo, konkubinaty oraz przyjaźni, czy bliską znajomość.

Osoba zamierzająca wystąpić na drogę powództwa cywilnego musi liczyć się z kosztami, bowiem opłata od pozwu uzależniona jest od wartości przedmiotu sporu. Zaznaczyć należy, że wartość ta może być określona poprzez określenie wysokości wierzytelności dłużnika w stosunku do wierzyciela albo wskazanie wartości tego, co wyszło z majątku dłużnika, bądź do niego nie weszło.

Racjonalne wydaje się również złożenie w pozwie wniosku o zabezpieczenie powództwa. Należy pamiętać, że wówczas musimy uprawdopodobnić roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia, zgodnie

z treścią art. 730¹ kpc. Uprawdopodobnienie roszczenia polega na niczym innym niż wykazaniu, że zostały spełnione przesłanki z art. 527 kc. Z kolei uprawdopodobnienie interesu prawnego polega na wskazaniu, że brak zabezpieczenia poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania. Należy również określić sposób zabezpieczenia. Roszczenie pauliańskie jest roszczeniem o charakterze niepieniężnym, dlatego tego wskazać należy sposoby zabezpieczenia przewidziane dla tego rodzaju roszczeń. W takim wypadku zabezpieczenie może polegać na zakazie zbywania bądź obciążania przedmiotu umowy. Jeżeli zbytym przedmiotem była nieruchomość konieczne jest złożenie wniosku o wpis w księdze wieczystej ostrzeżenia o zakazanie zbywania i obciążania nieruchomości.

Sąd wyrokiem orzeka o bezskuteczności danej czynności prawnej za bezskuteczną wobec wierzyciela. W takim przypadku, po uprawomocnieniu się wyroku wierzyciel ma prawo skierować do komornika wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego ze wskazanej części majątku, objętego skargą. Co istotne należy pamiętać, że wyrok uwzględniający skargę pauliańską ma charakter konstytutywny, który nie nadaje się do egzekucji. Z tego też względu nie jest możliwe nadanie przez sąd temu wyrokowi klauzuli wykonalności. Dlatego też wierzyciel powinien złożyć wniosek o wydanie wyroku ze stwierdzeniem prawomocności.

Wskazać należy, że roszczenie wynikające ze skargi pauliańskiej ulega przedawnieniu. Termin przedawnienia wynosi 5 lat od momentu dokonania czynności prawnej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela.

Adwokat Paulina Markowicz